

**Mësimet e fituara dhe planifikimi për të ardhmen: Analiza Gjinore e
Programit Kombëtar për
Zbatimin e Marrëveshjes mbi Stabilizim Asociimin
2019-2023**

Raport politikash:

Mësimet e fituara dhe planifikimi për të ardhmen: Analiza gjinore e Programit të Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes mbi Stabilizim - Asociimin

2019-2023

Përgatitur nga: Ariana Qosaj-Mustafa and Donjeta Morina

Hulumtimi i mbështetur nga: Blend Zyrap

© *Instituti Kosovar për Zhvillim dhe Hulumtim të Politikave (KIPRED)*

Copyright © 2020, KIPRED. Të gjitha të drejtat e rezervuara. Nuk mund të publikohet apo të riprodhohet asnjë pjesë e këtij publikimi, apo të ruhet në ndonjë sistem të rikuperueshëm, ose të shpërndahet në çfarëdo forme, qoftë nëpërmjet ndonjë pajisje elektronike, mekanike, fotokopjimi, regjistrimi apo ndonjë formë tjetër, pa lejen e mëparshme me shkrim nga botuesi. Ju lutemi kontaktoni: info@kipred.org apo +383 38 542 778

Publikuar nga:

Instituti Kosovar për Zhvillim dhe Hulumtim të Politikave (KIPRED)

Rr. Major Mehmet Bushi, H.III. No.1

10 000 Prishtina, Kosovo

Tel. dhe fax: +383 38 542 778

Përmbajtja

Shkurtesat.....	Error! Bookmark not defined.
Përmbledhja ekzekutive	Error! Bookmark not defined.
Hyrja	Error! Bookmark not defined.
PKZMSA 2017-2021 dhe PKZMSA 2018-2022	5
Metodologjia.....	6
Rëndësia e barazisë gjinore në proceset e zgjerimit	7
Analiza gjinore e PKZMSA për 2019-2023	9
Buxhetimi i përgjegjshëm gjinor.....	Error! Bookmark not defined.
Indeksi gjinor për Kosovën.....	12
Programi kosovar për barazinë gjinore.....	Error! Bookmark not defined.
Iniciativat që mbështesin fuqizimin e grave përmes subvencioneve.....	14
Strategjia dhe plani i veprimit për të Drejtat e Njeriut	15
Rekomandime.....	16
Rekomandime specifike:.....	16
Rekomandime të përgjithshme:	18
Bibliografia.....	21

Shkurtesat

ABGj	Agjencia për Barazi Gjinore
ARE	Agjenda për Reforma Evropiane
BE	Bashkimi Evropian
BPGj	Buxheti i Përgjegjshëm Gjnor
KCSF	Fondacioni Kosovar për Shoqëri Civile
KIPRED	Instituti Kosovar për Zhvillim dhe Hulumtim të Politikave
PKBG	Programi Kosovar për Barazinë Gjinore
MF	Ministria e Financave
PKZMSA	Programi Kombëtar për zbatim të MSA-së
ZQM	Zyra për Qeverisje të Mirë
MSA	Marrëveshja për Stabilizim dhe Asociim
TFBE	Traktati për Funkionimin e Bashkimit Evropian
TBE	Traktati i Bashkimit Evropian

Përmbledhje ekzekutive

Barazia gjinore është parim themelorë në të gjitha aktivitetet dhe veprimet e Bashkimit Evropian, përfshirë edhe proceset e zgjerimit. Gjersa më parë vetëm nënkuptohej, theksi në barazinë gjinore brenda proceseve të fqinjësisë dhe zgjerimit u bë posaçërisht në përpilimin e "Dokumentit të Punës të Stafit të Përbashkët: Barazia Gjinore dhe Fuqizimi i Grave: Transformimi i jetës së Vajzave dhe Grave përmes Marrëdhënieve të Jashtme të BE-së 2016-2020" i njohur edhe si Plani i Veprimit Gjinor II i BE-së (EU GAP II). Rezultatet e Analizës Gjinore të PKZMSA 2017 dhe 2018, të bëra nga KIPRED treguan se barazisë gjinore, pjesëmarrjes së grave dhe fuqizimit të tyre nuk po i kushtohet vëmendje e duhur nga ana e institucioneve relevante. Cështjet gjinore nuk janë integruar sa duhej në asnjë dokument dhe zbatimin e atyre pak treguesve të gjinisë mbetet prapa. Kjo analizë përsërit metodologjinë e përdorur në raportin e mëparshëm.¹ Ajo përdor disa qasje të ndryshme metodologjike, duke përfshirë analizën paraprake, analizën ligjore dhe intervistat gjysëm të strukturuar të informatave kyçe me palët kryesore të përfshirë dhe përgjegjës për të monitoruar dhe zbatuar kërkesat në lidhje me cështjet gjinore të PKZMSA 2019-2023.

Raporti zbulon se PKZMSA 2019-2023 ka integruar në një farë mase një perspektivë gjinore në të gjithë pjesën e saj narrative, megjithëse më dobët se në vitet e mëparshme. Sidoqoftë, ka mospërputhje të dukshme të monitoruar dhe mungesë përqendrimi në barazinë gjinore në pjesën narrative që nuk pasqyrohet në Kornizën Logjike të dokumentit. Vetëm 5 tregues në Kornizën Logjike kanë të bëjnë me barazinë gjinore, nga të cilët katër janë nën përgjegjësitë e Agjencisë për Barazi Gjinore (ABGJ) dhe një nën Zyrën për Qeverisje të Mirë (ZQM). Këta indikatorë tregojnë se angazhimet e bëra brenda sektorit narrativ të PKZMSA 2019-2023, nuk ishin përkthyer në veprime konkrete dhe nuk ishin pasqyruar në Kornizën Logjike. Analiza gjurmon më tej zbatimin e atyre 5 indikatorëve, duke identifikuar sfida shtesë në zbatimin e saj.

Raporti përfundon me disa rekomandime specifike dhe të përgjithshme me qëllim të përmirësimit të perspektivës gjinore në versionet e ardhshme të PKZMSA-së, si në përmbajtjen e saj, ashtu edhe në

¹ Raporti, i titulluar "Analiza Gjinore e Programit Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit 2017-2021 dhe 2018-2022" u lançua në 30 Tetor 2019. Ai mund të gjendet në: http://www.kipred.org/repository/docs/Gender_Analysis_NPISAA_721635.pdf

proceset e zbatimit, si dhe për të rritur vëmendjen e qeverisë së re të Kosovës dhe Zyrës së BE-së në Kosovë në përmbushjen e kërkesave në lidhje me çështjet gjinore gjatë përditësimit të PKZMSA 2019-2023.

Hyrja

Instituti Kosovar për Zhvillim dhe Huluntim të Politikave (KIPRED) aktualisht po implementon projektin "Rritja e përgjegjësisë dhe kapaciteteve të institucioneve të Kosovës për zbatimin e kërkesave të MSA-së në lidhje me barazinë gjinore". Projekti është financuar përmes "Programit të Shoqërisë Civile", një program tre vjeçar i financuar nga Ambasada Mbretërore Norvegjeze në Prishtinë dhe zbatohet përmes Fondacionit Kosovar për Shoqëri Civile (KCSF). Përmes këtij projekti, KIPRED ka realizuar një analizë të thelluar gjinore të disa versioneve të Programit Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit (PKZMSA). Në vitin 2019, KIPRED kreu një analizë të PKZMSA 2017-2021 dhe PKZMSA 2018-2022. Rezultatet e monitorimit vunë në dukje disa nivele të mangësive, duke treguar se çështjeve që lidhen me barazinë gjinore, pjesëmarrjen e barabartë dhe fuqizimin e grave nuk u është kushtuar vëmendje e mjaftueshme nga institucionet përkatëse.

Integrimi i perspektivës gjinore në të gjitha politikat, ligjet, programet dhe strategjitë në Kosovë, përfshirë PKZMSA-në, është një detyrim ligjor për të gjitha institucionet e Republikës së Kosovës.² Para analizës së vitit 2019, nuk kishte ndodhur asnjë hulumtim i thelluar nëse gjinia është integruar me sukses në PKZMSA, duke theksuar më tej domosdoshmërinë e analizave të bëra në këtë monitorim. Një tjetër arsye për analizën përfshin pabarazitë e vazhdueshme gjinore në Kosovë, që përbën një nga sfidat më të rëndësishme zhvillimore për Kosovën. Pabarazitë gjinore vazhdojnë nëpër sektorë të ndryshëm, megjithëse ekziston një kornizë e fortë ligjore. Duke marrë parasysh peshën e pabarazisë gjinore, përfshirja e perspektivës së saj në planifikimin strategjik dhe në PKZMSA ka një rëndësi thelbësore.

²Kuvendi i Republikës së Kosovës, Ligji Nr.05 / L-020 për Barazinë Gjinore, 2015, në: www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf

PKZMSA 2017-2021 dhe PKZMSA 2018-2022

Rezultatet e Analizës Gjinore të PKZMSA 2017 dhe 2018 tregojnë se barazia gjinore, pjesëmarrja e grave dhe fuqizimi i tyre nuk po merren seriozisht nga institucionet përkatëse. Cështjet gjinore nuk ishte integruar në mënyrë të mjaftueshme në asnjë dokument, dhe zbatimi i atyre pak treguesve të gjinisë mbetet prapa. Analiza tregoi se PKZMSA e parë që mbulon periudhën nga 2017-2021 reflektoi një analizë gjinore në përmbajtjen e saj dhe parashikoi tregues specifikë në lidhje me cështjet gjinore. PKZMSA e radhës që mbulon periudhën 2018-2022, tregon mangësi të mëtutjeshme, duke mbetur e verbër në përmbajtjen e saj ndaj problemeve gjinore, duke ilustruar kështu edhe një herë se kërkesat për barazi gjinore nga vendimmarrësit e Kosovës vazhdojnë të neglizhohen. Raporti i parë i monitorimit zbuloi gjithashtu se kjo neglizhencë ka vazhduar me gjithë kërkesat e Ligjit të Kosovës për Barazi Gjinore që kërkon dhe e bën atë të detyrueshëm që politikat dhe strategjitë të përfshijnë parimet e barazisë gjinore. Analiza gjithashtu vuri në dukje shumë dallime në mes të përmbajtjes së PKZMSA 2017-2021 dhe PKZMSA 2018-2022. Përderisa PKZMSA 2017 ka një perspektivë gjinore të integruar në të gjithë pjesën e saj narrative, si dhe Kornizën e saj Logjike, PKZMSA-së 2018-2022 kryesisht i mungon kjo perspektiva. Analiza tregoi se këto ndryshime erdhën si rezultat i ekspertizës së jashtme që u konsultua në vitin 2017 dhe nga dështimi i shfrytëzimit të kësaj ekspertize gjatë procesit të hartimit të vitit 2018. Sidoqoftë, rezultatet e analizës tregojnë gjithashtu se ndërsa një perspektivë gjinore ishte përfshirë në PKZMSA 2017-2021, ajo nuk u përkthye automatikisht në zbatim. Në fakt, asnjë nga aktet legjislative në lidhje me barazinë gjinore që ishin parashikuar të zbatohen në vitin 2017 nuk janë zbatuar. Kjo përfshin Programin e Kosovës për Barazi Gjinore, Indeksën e Kosovës për Barazi Gjinore, si dhe hartimin e kërkuar të një rregulloreje që rregullon Buxhetimin Përgjegjës Gjinor. Në fakt, këto kërkesa u zhvendosën për vitin 2018 dhe përsëri nuk arritën të zbatohen. Në përgjithësi, raporti tregoi se përfaqësimi i barabartë gjinor i kërkuar nga planet e veprimit të PKZMSA-së dhe gjithashtu të Ligjit për Barazi Gjinore shpesh injorohen nga shumë institucione relevante. Hulumtimi tregon më tej probleme të vazhdueshme në kapacitete dhe njohuri themelore në lidhje me kërkesat e barazisë gjinore nëpër institucione. Për më tepër, zbatimi i treguesve të ndjeshëm gjinorë të PKZMSA-së nuk është monitoruar sa duhet nga BE, që është gjithashtu një gjetje e ngjashme e këtij raporti monitorimi.

Metodologjia

Analiza e më poshtme përdor një metodologji të ngjashme të përdorur në raportin e mëparshëm. Ajo përdor disa qasje të ndryshme metodologjike, përfshirë studimin paraprak, analizën ligjore dhe intervistat kyçe gjysmë të strukturuar. Së pari, është bërë një analizë fillestare e identifikimit të kërkesave që kanë të bëjnë me çështjet gjinore sipas PKZMSA 2019-2023. Është ndërmarrë një studim paraprak i të gjitha dokumenteve të nevojshme, përfshirë PKZMSA 2019-2023, raporte përkatëse të zbatimit të PKZMSA-së, si dhe raporte të tjera përkatëse vendore dhe ndërkombëtare të cilat janë përdorur për të kryer hulumtimin paraprak. Pas përfundimit të studimit paraprak dhe analizës ligjore, u ndërmorën intervista gjysmë të strukturuar me institucionet përkatëse, për të konfirmuar nëse janë realizuar treguesit të caktuar gjinor. Përfundimisht, u krijuan rekomandimet specifike dhe të përgjithshme me qëllim të përmirësimit të zbatimit të përditësimeve të ardhshme të PKZMSA-së, si në përmbajtje ashtu edhe në zbatim.

Rëndësia e Barazisë Gjinore në proceset e zgjerimit

MSA-ja e Kosovës, Neni 106:

Bashkëpunimi do të synojë të promovojë dialogun shoqëror, si dhe përafrimin gradual të legjislacionit të Kosovës për punën, shëndetin, sigurinë në punë dhe mundësi të barabarta për **gratë dhe burrat**, për personat me aftësi të kufizuara dhe për personat që i përkasin pakicave dhe grupeve të tjera të cënueshme me legjislacionin e BE-së, duke marrë si referencë nivelin e mbrojtjes që ekziston në BE. Kjo gjithashtu mund të përfshijë harmonizimin e Kosovës me legjislacionin e BE-së në fushën e ligjit të punës dhe **kushtet e punës së grave**. Bashkëpunimi gjithashtu do të promovojë miratimin e gjithëpërfshirës sociale dhe të politikave antidiskriminuese në Kosovë. Bashkëpunimi gjithashtu do të përfshijë krijimin e një sistemi të mbrojtjes sociale në Kosovë i aftë për të mbështetur punësimin dhe rritjen gjithëpërfshirëse.

Barazia gjinore është një parim i qenësishëm në të gjitha aktivitetet dhe veprimet e Bashkimit Evropian, përfshirë edhe proceset e zgjerimit. Ndërsa më parë vetëm nënkuptohej, theksi në barazinë gjinore brenda proceseve të zgjerimit të fqinjësisë u bë posaçërisht duke përpiluar "Dokumentin e Punës së Stafit të Përbashkët: Barazia Gjinore dhe Fuqizimi i Grave: Transformimi i jetës së Vajzave dhe Grave

përmes Marrëdhënieve të Jashtme të BE 2016-2020" i njohur edhe si Plani i Veprimit Gjinor II i BE-së (EU GAP II).³ Qëllimi i GAP II i BE-së është të përfshijë të gjitha

aktivitetet e BE-së në të gjithë sektorët, përfshirë proceset e zgjerimit. Ai siguron objektiva, aktivitete dhe tregues konkret. Në kundërshtim me pararendësin e saj, GAP II nuk është i zbatueshëm vetëm për vendet anëtare të BE-së, por edhe për vendet fqinje dhe ato zgjeruese, përfshirë edhe Kosovën. Marrëveshja e Stabilizim Asociimit (MSA), shënoi marrëveshjen e parë kontraktuale të nënshkruar midis BE-së dhe Kosovës, dhe përfshiu barazinë gjinore brenda qëllimit të saj.⁴

Nuk është zhvilluar një analizë gjinore e implementimit të Agjendës për Reforma Evropiane.

Disa dokumente të tjerë përmbajnë gjithashtu një perspektivë gjinore, përfshirë Agjendën për Reforma Evropiane (ARE). ARE është një proces i dialogut të lartë, i cili parashikon një seri përparësish afatshkurtra në sektorë të ndryshëm, përfshirë sundimin e ligjit, arsimin, punësimin, konkurrencën dhe qeverisjen e mirë.⁵ Qëllimi i përgjithshëm i ARE-së është të mbështesë zbatimin e MSA-së përmes përparësive afatshkurtra. Sipas vetë ARE-së, zbatimi i saj do të bëhet në përputhje me Ligjin Nr. 05 / L-020 të Kosovës për Barazinë Gjinore.⁶ Sidoqoftë, ndërsa ARE 1 ka skaduar, një version tjetër i dokumentit nuk është përfunduar ende. Për më tepër, nuk është bërë asnjë analizë nëse ARE 1 është zbatuar në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore. Dukshëm, një tjetër dokument i rëndësishëm është vetë PKZMSA. Qëllimi kryesor i PKZMSA-së është të sigurojë prioritetet konkrete afatmesme për zbatimin e MSA-së. PKZMSA me të drejtë mund të kuptohet si një strategji dhe plan

Barazia gjinore është e mishëruar në *Acquis* të BE-së, me disa direktiva që përqendrohen në barazinë gjinore, fuqizimin e grave dhe mbrojtjen nga diskriminimi.

³ Komisioni Evropian, Dokumenti i Punës i Stafit të Përbashkët: Barazia gjinore dhe fuqizimi i grave: Transformimi i jetës së vajzave dhe grave përmes marrëdhënieve të jashtme të BE-së 2016-2020, 2015, në: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/staff-working-document-gender-2016-2020-20150922_en.pdf

⁴ Këshillit i Evropës, Marrëveshja për Stabilizim-Asociimit ndërmjet Bashkimit Evropian dhe Komunitetit Evropian të Energjisë Atomike, nga njëra anë, dhe Kosovës *, 2015, në: data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10728-2015-REV-1/en/pdf

⁵ Qeveria e Republikës së Kosovës. "Agjenda për Reforma Evropiane", 2016, në: mei-ks.net/repository/docs/20170929090420_erafinalsq.pdf

⁶ Shih Fusnota 1

veprimi për zbatimin e MSA-së. Fillimisht i hartuar në 2016 si dokument planifikimi katër vjeçar dhe më pas i përvitshëm. Që nga viti 2016 PKZMSA ka përfshirë disa tregues gjinorë, si dhe objektiva dhe aktivitete që lidhen me çështjet gjinore për shumë institucione të Kosovës.

Për më tepër, si një vend kandidat i mundshëm për anëtarësim në BE, Kosova është e detyruar të harmonizojë legjislacionin kombëtar me *Acquis* të BE-së. Barazia gjinore është thellësisht e përfshirë në legjislacionin e BE-së, me disa direktiva që përqendrohen në barazinë gjinore, fuqizimin e grave dhe antidiskriminimin. Ndër të tjera, kjo përfshin ndryshimin e direktivës, për mundësi dhe trajtim të barabartë të burrave dhe grave në punësim dhe rekrutim,⁷ direktiva e shtatzanisë,⁸ direktiva e pushimit prindëror,⁹ etj. Fatkeqësisht, hulumtimet paraprake sugjerojnë që këto direktiva nuk janë duke u zbatuar në Kosovë, pavarësisht transponimit të saktë në legjislacionin kombëtar.¹⁰

Së fundmi, duhet shtuar se BE ka një detyrim për të marrë në konsideratë proceset e barazisë gjinore gjatë gjithë veprimtarive të saj, përfshirë proceset e zgjerimit. Traktati për Funkcionimin e Bashkimit Evropian (TFBE), si dhe Traktati i Bashkimit Evropian (TBE) thekson barazinë gjinore si një çështje të rëndësishme në të gjitha aktivitetet, të jashtme dhe të brendshme të BE-së.¹¹ Në mënyrë të veçantë, në nenin 8 të TFBE-së thuhet se *"Në të gjitha aktivitetet e tij, Bashkimi do të synojë të eliminojë pabarazitë dhe të promovojë barazinë, midis burrave dhe grave."*

Analiza Gjinore e PKZMSA për 2019-2023

PKZMSA 2019-2023 ka integruar në një farë mase perspektivën gjinore në të gjithë pjesën e saj narrative, megjithëse më dobët se një vit më parë. Sidoqoftë,

"barazia gjinore" u regjistrua 46 herë në të gjithë dokumentin, duke theksuar rëndësinë që kishte ai

Vetëm 5 tregues në Kornizën Logjike të PKZMSA 2019-2023 i referohen Barazisë Gjinore. Një rënie e theksuar nga viti 2017 (20 tregues), dhe madje edhe 2018 (6 tregues)

⁷Parlamenti Evropian, Direktiva 2006/54/EC e Parlamentit dhe Këshillit Evropian Korrik 2006, e lançuar më 10 Janar në Ditarin Zyrtar të Bashkimit Evropian, në: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj>

⁸Parlamenti Evropian, Direktiva 92/85/EEC mbi punëtorët shtatzënë, e publikuar në Agjencinë Evropiane për Siguri dhe Shëndet në Punë, në: <https://osha.europa.eu/en/legislation/directives/10>

⁹Këshilli i Bashkimit Evropian, Direktiva 2010/18/EU, mbi Pushimin Prindëror, 2010, në: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32010L0018>

¹⁰Divellec dhe Miller për Rrjetin e Grave të Kosovës, "Përparimi i Kosovës në harmonizimin e ligjeve të tij me *Acquis* të Bashkimit Evropian për Barazi Gjinore" 2017, në: <https://womensnetwork.org/wp-content/uploads/2018/10/20171108105226438.pdf>

¹¹Shiko nenet, 2, 3 and 21 of TBE në: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02/DOC_1&format=PDF dhe nenet 8, 153.i, 157.3&4 të TFBE në: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:EN:PDF>

gjatë hartimit të seksionit narrativ të dokumentit. Gjithsesi, ky përqendrim në barazinë gjinore në pjesën narrative nuk është reflektuar në Kornizën Logjike të dokumentit. Vetëm 5 tregues në Kornizën Logjike kanë të bëjnë me çështjet e barazisë gjinore, katër prej të cilëve janë nën përgjegjësitë e Agjencisë për Barazi Gjinore (ABGj) dhe një nën Zyrën për Qeverisje të Mirë (ZQM). Këta tregues dëshmojnë se angazhimet e bëra brenda sektorit narrativ të PKZMSA 2019-2023, nuk ishin përkthyer në veprime konkrete dhe pasqyruar në Kornizën Logjike. Për shembull, sektori narrativ tregon qartë se një reformë e sistemit zgjedhor përafron Ligjin për Zgjedhjet e Përgjithshme Nr. 03 / L-073 dhe Ligjin për Zgjedhjet Lokale Nr. 03 / L072 me Ligjin për Barazinë Gjinore Nr. 05 / L-020. Kjo deklaratë, si shumë të tjera, nuk është pasqyruar në Kornizën Logjike. Kjo mungesë e përafrimit midis deklaratës dhe masave aktuale të veprimit tregon se barazia gjinore mbetet pa u vënë re dhe asnjë vëmendje tjetër nuk po i kushtohet nga institucionet përkatëse.

Monitorimi i të dhënave në PKZMSA 2019-2023					
Kapitulli	Kërkesa	Institucioni implementues	Institucioni mbështetës	Afati kohor sipas PKZMSA 2017-2021	Statusi
Të drejtat thelbësore	Një akt nënligjor që rregullon zbatimin e buxhetimit të përgjegjshëm gjinor në institucionet e RK	ABGj	I pa disponueshëm	Tremujori i 4-të i 2019	Nuk është implementuar
Të drejtat thelbësore	Indeksi Gjinor për Kosovën, i hartuar	ABGj	KAS	Tremujori i 3-të i 2019	Nuk është implementuar
Të drejtat thelbësore	Programi Kosovar për Barazinë Gjinore, i adaptuar	ABGj	I pa disponueshëm	Tremujori i 2-të i 2019	I finalizuar nga ABGj, por në pritje të aprovimit nga Kuvendi
Të drejtat thelbësore	Numri i iniciativave të mbështetura nga ABGj që synojnë fuqizimin e grave përmes subvencioneve	ABGj	I pa disponueshëm	Tremujori i 4-të i 2019	20 Iniciativa të mbështetura në vitin 2019, me vlerë 40,000 EUR. Kjo përfshinte 7 OSHC dhe 13 individë

Të drejtat thelbësore	Strategjia dhe Plani i Veprimit për të Drejtat e Njeriut, i adaptuar	ZQM	I pa disponueshëm	Tremujori i 2-të i 2019	Nuk është implementuar
------------------------------	--	-----	-------------------	-------------------------	------------------------

Buxhetimi i përgjegjshëm gjinor

Buxhetimi i Përgjegjshëm Gjinor (BPGj) është bërë një fjalë e madhe në Kosovë. Është një term i përdorur shpesh nga Organizatat e Shoqërisë Civile (OSHC), donatorët ndërkombëtarë dhe zyrtarët e qeverisë. Që nga viti 2015 BPGj gjithashtu është bërë detyrim ligjor për të gjitha institucionet publike të Republikës së Kosovës. Sidoqoftë, ndërsa BPGj është një detyrim ligjor që pritet të zbatohet nga institucionet publike, shkalla e zbatimit të tij mbetet e ulët. Përvoja tregon se pak zyrtarë e kuptojnë atë

"Buxhetimi i përgjegjshëm gjinor është zbatimi i integritetit gjinor në procesin buxhetor. Kërkon vlerësimin e buxheteve nga pikëpamja e gjinisë, në këtë rast merret parasysh perspektiva gjinore në të gjitha nivelet e procesit buxhetor, si dhe ristrukturimi i të ardhurave dhe shpenzimeve me qëllim të promovimit të barazisë së burrave dhe grave "

Ligji Nr. 05 / L-020 për Barazinë Gjinore, neni

që kërkon BPGj dhe si ta institucionalizojnë atë.¹² Buxhetimi i përgjegjshëm gjinor është integrimi i perspektivës gjinore përgjatë ciklit të buxhetit, përfshirë kohën e planifikimit, hartimit, implementimit dhe vlerësimit të linjave të ndryshme të buxhetit.¹³ Që nga viti 2015, BPGj është bërë një detyrim ligjor për të gjitha institucionet publike të Kosovës sipas kërkesave të Ligjit Nr.05 / L-020 për Barazinë Gjinore.¹⁴ Për më tepër, Ligji për Barazi Gjinore detyron drejtpërdrejt të gjitha institucionet e Republikës së Kosovës që të zbatojnë BPGj.¹⁵ Për më tepër, Ministria e Financave (MF) që prej vitit 2015 rregullisht përfshin kërkesat e BPGj-së në qarqet vjetore të Buxhetit. Për shembull, Qarkorja e Buxhetit 2019/01, thekson rëndësinë e përfshirjes së BPGj-së në të gjithë sektorët dhe të gjitha fazat e procesit të buxhetit. Ajo e njeh BPGj-në si një mjet të nevojshëm për të rritur barazinë, efektivitetin dhe transparencën e buxhetit. Kjo dhe qarqoret e mëparshme kërkojnë që ministrinë dhe komunat të zbatojnë BPGj-në në të gjithë sektorët.¹⁶ Qarqet buxhetore kanë dhënë më tej forma tabelare shumë

¹² Shihni për shembull Rrjetin e Grave të Kosovës, Analiza Gjinore e Kosovës, 2018, në: <https://womensnetwork.org/wp-content/uploads/2018/10/womens-network.pdf>

¹³ Kuvendi i Republikës së Kosovës, Ligji Nr.05 / L-020 për Barazinë Gjinore, 2015, në: www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf

¹⁴Ibid, Article 1.17

¹⁵Ibid. Article 5.1.5

¹⁶ Ministria e Financave, Qarkorja e Buxhetit 2019/01, e lëshuar në qershor 2019, në: <https://mf.rks-gov.net/desk/inc/media/9B16C33B-8181-4A1D-A4A9-6625E1C1E9DA.pdf>

specifike që duhen plotësuar nga të gjitha institucionet. Kjo përfshin të dhëna të ndara gjinore për stafin dhe pagat, si dhe të dhëna të ndara gjinore për marrësit e subvencioneve.¹⁷ Ajo që qarqet e buxhetit megjithatë nuk sigurojnë, është një udhëzues specifik hap pas hapi se si të zbatohet BPGj në nivelin lokal.

Për vitin 2017, institucioni kryesor zbatues i regjistruar nën PKZMSA 2017-2021 ishte Agjencia për Barazi Gjinore dhe Ministria e Financave (MF) të konsideruara si institucione mbështetëse për zbatimin e kësaj kërkesë specifike. Ky akt nënligjor është dashur të finalizohet në tremujorin e katërt të vitit 2017. Pasi nuk ishte zbatuar në vitin 2017, ai u ri-përfshi në PKZMSA 2018-2022 me një afat të caktuar në tremujorin e katërt të 2018. Përsëri, kjo kërkesë nuk ishte zbatuar as gjatë vitit 2018. Edhe një herë kërkesa u përfshi në PKZMSA 2019-2023. Në vitin 2019, ndodhën disa hapa drejt zbatimit të saj. Së pari dhe më e rëndësishmja, Agjencia për Barazi Gjinore finalizoi Dokumentin Konceptual, i cili është parakusht për të gjitha aktet ligjore.¹⁸ Koncept Dokumenti do të bëhet në tremujorin e parë të vitit 2020. Grupi i Punës është i përbërë nga ABGj dhe MF, dhe qëllimi i tij do të jetë vlerësimi i Dokumentit të Konceptit një herë të fundit. Një ndryshim i madh ishte se gjatë hartimit të Dokumentit të Konceptit ABGj pa që një akt nënligjor nuk do të mjaftojë, dhe se është rekomanduar nga grupi i punës i ngarkuar me hartimin e Konceptit që të bëhet një ligj për buxhetimin gjinor.

Përfundimisht, finalizimi i një akti nënligjor për BPGj u përfshi në PKZMSA 2019-2023 për të tretin vit me radhë, pa u finalizuar. Sidoqoftë, 2019 më në fund pa disa hapa konkretë që po merren drejt finalizimit të tij.

Indeksi Gjinor për Kosovën

Edicioni i katërt dhe më i përditësuar i Indeksit të Barazisë Gjinore të BE-së u botua nga Instituti Evropian për Barazi Gjinore (IEBGj) në vitin 2019. Publikimi nxori në pah se shumë pabarazi gjinore vazhdojnë të ekzistojnë në BE dhe se BE si një e tërësi po kalonte një ritëm shumë të ngadaltë drejt trajtimit të këtyre pabarazive. Indeksi është një tregues i përbërë që konkretisht mat konceptin e barazisë gjinore dhe për më tepër ndihmon në monitorimin e përparimit të barazisë gjinore në të gjithë

¹⁷ Ibid. Annex.

¹⁸ KIPRED Intervistë me Agjencinë për Barazi Gjinore, shkurt 2020.

BE-në, si dhe përgjatë gjithë kohës.¹⁹ Indeksi i Barazisë Gjinore në BE është një mjet i analizës së boshllëkut gjinor midis grave dhe burrave në të gjithë Bashkimin Evropian. Indeksi bazohet në një vizion të një Bashkimi Evropian të barabartë gjinor, ku mirëqenia sociale, rritja dhe zhvillimi janë të barabartë si për burrat ashtu edhe për gratë.²⁰ Indeksi është i përbërë nga gjashtë fusha kryesore, si dhe dy fusha ndërlidhëse "satelitore". Gjashtë fushat kryesore përfshijnë paranë, punën, kohën, njohuritë, shëndetin dhe fuqinë. Dy fushat ndërlidhëse përfshijnë dhunën dhe pabarazitë.²¹ Secila fushë është e përbërë nga disa tregues, që arrijnë në një total prej 31 sosh të përdorur për të matur pabarazinë në këto fusha.²² Zhvillimi i një Indeksi të Barazisë Gjinore për Kosovën ka qenë pjesë e PKZMSA e Kosovës që nga viti 2016, pa ndonjë rezultat konkret deri më tani të monitoruar në zbatimin e tij. E njëjta kërkesë u kopjua dhe u bashkangjit nga një version i PKZMSA në tjetrin. Sidoqoftë, PKZMSA 2019-2023 bëri një ndryshim të lehtë, por shumë të rëndësishëm në formulimin e kërkesës. Dokumenti thotë që versioni "i pjesshëm i PKZMSA 2019" do të finalizohet në vitin 2019. Kjo do të thotë që qëllimi është të krijohet një Indeks i pjesshëm Gjinor, duke u përqëndruar vetëm në disa tregues dhe disa fusha të caktuara. Disa të dhëna të caktuara dhe statistika të mbledhura rregullisht për indeksin gjinor nuk janë në dispozicion në Kosovë.²³ Për shembull, me statistikat në dispozicion në Kosovë, fushat e "Parasë" dhe "Fuqisë" mund të finalizohen brenda një viti, pasi treguesit matës mund të gjenden në Agjencinë e Statistikave të Kosovës, Anketën e Fuqisë Punëtore dhe statistikat e tjera të ndara gjinore në institucione të ndryshme.

Përkundër përfshirjes në PKZMSA për të tretin vit radhazi, Indeksi Gjinor nuk është finalizuar as në vitin 2019. Padisponueshmëria e statistikave të ndara gjinore nëpër institucione të ndryshme u përmend si arsye kryesore për këtë vonesë.²⁴ Sipas ABGj, në vitin 2019 janë ndërmarrë hapa konkretë drejt finalizimit të indeksit gjinor. ABGj ka lidhur ekspertë të gjinisë me institucionet përkatëse, të cilët tashmë kanë mbajtur tre punëtori në lidhje me indeksin gjinor.²⁵ Një indeks i pjesshëm i gjinisë do të publikohet në tremujorin e parë të vitit 2020, me shumë gjasë duke përfshirë të dhëna dhe informacione të ndara gjinore dhe informacione mbi Arsimin dhe Shëndetin, për shkak të

¹⁹Ibid.

²⁰Instituti Evropian për Barazi Gjinore, Indeksi i Barazisë Gjinore 2017: Matja e barazisë gjinore në Bashkimin Evropian 2005-2017

²¹Ibid

²² Instituti Evropian për Barazi Gjinore, Indeksi i Barazisë Gjinore 2019: Akoma larg nga përfundimi i 2019, në: <https://eige.europa.eu/news/gender-equality-index-2019-still-far-finish-line>

²³ Rrjeti i Grave të Kosovës, Përcaktimi i Indeksit të Barazisë Gjinore në Kosovë, 2016, në: <https://womensnetwork.org/wp-content/uploads/2018/10/20170131101550373.pdf>

²⁴ KIPRED Intervistë me Agjencinë për Barazi Gjinore, Shkurt 2020

²⁵ Ibid.

disponueshmërisë së tyre në Kosovë.²⁶ Janë ndërmarrë vetëm hapa të pjesshëm për të përmbushur këtë tregues, i cili është i dukshëm në kërkesat e PKZMSA që nga viti 2016.

Programi i Kosovës për Barazinë Gjinore

Programi i Kosovës për Barazi Gjinore është një dokument politikash që duhet të hartohet dhe miratohet nga Qeveria e Kosovës që përfshin shtylla të ndryshme të ndërhyrjes për të arritur barazinë gjinore në Kosovë të paraparë edhe në Ligjin e Kosovës për Barazi Gjinore. Programi i parë i miratuar ka mbuluar periudhën nga viti 2008 dhe ka përfunduar në vitin 2013 dhe që atëherë nuk është miratuar asnjë program i ri. Sipas Ligjit të Kosovës për Barazi Gjinore, Agjencia për Barazi Gjinore është përgjegjëse për koordinimin dhe përgatitjen e Programit të Kosovës për Barazi Gjinore, monitoron zbatimin e tij dhe raporton çdo vit në Qeveri në lidhje me zbatimin e tij.²⁷ Qeveria e Kosovës u zotua për finalizimin e Programit të Kosovës për Barazi Gjinore në tremujorin e katërt të 2017. Pasi e kishte humbur këtë afat kohor, ai u shty për tremujorin e katërt të vitit 2018. Programi gjithashtu nuk u finalizua as në vitin 2018. Në fakt, Raporti i BE-së për Kosovën për vitin 2019 ka theksuar faktin se Programi i Kosovës për Barazi Gjinore nuk është miratuar ende.²⁸ Më në fund, një draft i programit u finalizua dhe u hap për konsultime publike në tremujorin e 3-të të vitit 2019. Aktualisht, programi është planifikuar t'i dërgohet Qeverisë së re të Kosovës për votim.

Iniciativat që mbështesin fuqizimin e grave përmes subvencioneve

Në PKZMSA 2019-2023 ABGj kishte një kërkesë shtesë që nuk ishte paraparë më parë. Kjo përfshin nisma mbështetëse që synojnë fuqizimin e grave përmes subvencioneve. Në vitin 2019, ABGj ofroi disa subvencione të synuara për fuqizimin e grave. Kjo përfshinte 20 nisma të mbështetura gjatë gjithë vitit, në shumën 40.000 EUR.²⁹ Nga të gjitha iniciativat e mbështetura, 13 ishin iniciativa të organizuara nga OShC-të, ndërsa 7 ishin nisma individuale të mbështetura nga ABGj.³⁰ Ndërsa kjo kërkesë e PKZMSA u zbatua, ajo vë në dukje disa mangësi të PKZMSA-së në përgjithësi. Për shkak të mungesës së bazave konkrete dhe

²⁶ Ibid.

²⁷ Kuvendi i Republikës së Kosovës, Ligji 05 / L-020 për Barazinë Gjinore, neni 11, 2015, në: <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf>

²⁸ Komisioni Evropian, Komunikimi 2019, Komunikimi mbi Politikën e Zgjerimit të BE-së, faqe 28, 2019, në: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-kosovo-report.pdf>

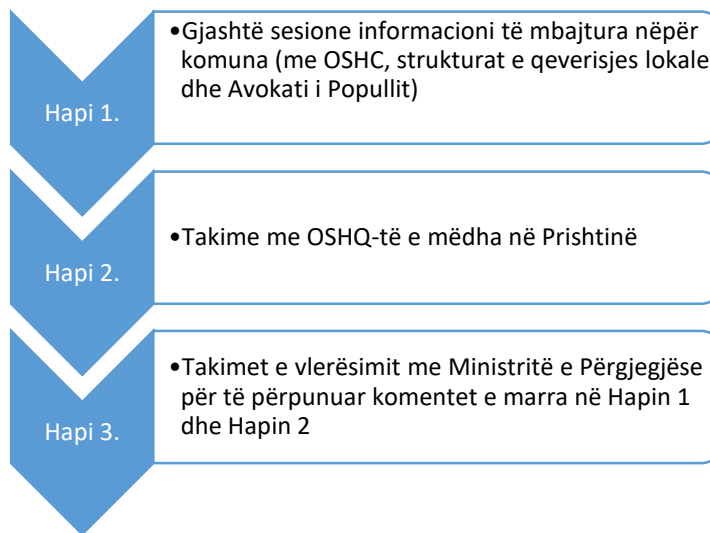
²⁹ Të dhëna të paraqitura nga Agjencia për Barazi Gjinore, Shkurt 2020

³⁰ Ibid.

objektivave në PKZMSA, mbetet e vështirë të thuhet nëse kjo iniciativë u implementua siç ishte planifikuar. Mbetet e panjohur nëse ABGj kishte planifikuar mbështetjen e të gjitha atyre 20 nismave, apo nëse ata i tejkaluan ose nuk arritën objektivat e tyre të planifikuar.

Strategjia dhe Plani i Veprimit për të Drejtat e Njeriut

Finalizimi i Strategjisë dhe Planit të Veprimit për të Drejtat e Njeriut në Kosovë është përfshirë në mënyrë të përsëritur në PKZMSA për tre vitet e fundit, por pa ndonjë veprim konkret ndaj tij. Kjo përfshirje e përsëritur e të njëjtave kërkesa pa pushim tregon planifikimin e keq gjatë procesit të hartimit të PKZMSA-së. Zyra e Qeverisjes së Mirë (ZQM) pohoi se puna drejt planifikimit dhe hartimit të strategjisë kishte ndaluar

disi deri në fund të vitit 2018, vetëm për t'u kapur së në vitin 2019.³¹ Faktori kryesor që kontribuoi në këtë ishte fakti që shumë strategji sektoriale të tjera po hartoheshin dhe ZQM ishte në pritje të aprovimit të tyre, në mënyrë që kur të përfshiheshin në strategji të shmangej dyfishimi.³² Përmes ndihmës së OSBE-së, u organizuan gjashtë seanca informuese në komuna të ndryshme, për të diskutuar përparësitë dhe nevojat e tyre, si dhe komponentët që janë të nevojshëm për t'u përfshirë në strategji³³ Në takime morën pjesë shoqëria civile, autoritetet lokale dhe strukturat rajonale të Institucionit të Avokatit të Popullit. Më pas, u organizuan takime të nivelit qendror me OSHC-të më të mëdha në Prishtinë si dhe takime vlerësuese me ministrinë përkatëse.

Përfundimisht, ndërsa disa hapa të rëndësishëm për përpilimin e strategjisë u ndërmorën në vitin 2019, ajo ende nuk arriti të miratohej pavarësisht se ishte përfshirë në PKZMSA 2019-2023.

³¹ KIPRED Intervistë me ZQM, Shkurt 2020.

³² Ibid

³³ Ibid

Gjetjet kryesore dhe rekomandimet

Gjetjet specifike dhe rekomandimet:

Çështjet e identifikuara nga monitorimi: Në Kornizën Logjike është vërejtur një mungesë e dukshme e treguesve të ndjeshëm gjinorë. Në fakt, numri i treguesve me ndjeshmëri gjinore është ulur vazhdimisht që nga viti 2016.

Rekomandime: Është identifikuar një mospërputhje e qartë midis angazhimeve për barazi gjinore në narrativën PKZMSA-së dhe planeve aktuale të veprimit në Kornizën Logjike. Ky problem u identifikua në mënyrë të përsëritur në PKZMSA 2017, 2018 dhe 2019-2023. Ndërsa pjesët narrative të PKZMSA përfshijnë informacion mbi barazinë gjinore dhe i referohen statistikave të ndara gjinore, kjo nuk pasqyrohet në Kornizën Logjike. Të gjithë treguesit duhet të ndahen sipas gjinisë dhe të raportohen në mënyrë të vazhdueshme sipas kërkesave të Ligjit për Barazi Gjinore që parashikon kërkesa të rrepta në lidhje me ndarjen e të dhënave sipas gjinisë.

Çështje të identifikuara nga monitorimi: Programi i Kosovës për Barazi Gjinore nuk është miratuar ende. Programi i Kosovës për Barazi Gjinore është një dokument politikash që duhet të hartohet dhe miratohet nga Qeveria e Kosovës që përfshin shtylla të ndryshme të ndërhyrjes për të arritur barazinë gjinore në Kosovë të paraparë edhe në Ligjin e Kosovës për Barazi Gjinore. Programi i parë i miratuar ka mbuluar periudhën nga viti 2008 dhe ka përfunduar në vitin 2013, dhe që atëherë nuk është miratuar asnjë program i ri. Sipas Ligjit të Kosovës për Barazi Gjinore, Agjencia për Barazi Gjinore është përgjegjëse për koordinimin dhe përgatitjen e hartimit të Programit të Kosovës për Barazi Gjinore, monitoron zbatimin e tij dhe raporton çdo vit në Qeveri për zbatimin e tij.

Rekomandime: Agjencia për Barazi Gjinore dhe Qeveria e Kosovës duhet ta kenë përparësi finalizimin dhe miratimin e Programit të ri të Kosovës për Barazi Gjinore dhe ta dërgojnë më tej për miratim nga Kuvendi i Kosovës si çështje urgjente.

Problemi i identifikuar: Finalizimi i "Indeksit të Barazisë Gjinore" është përfshirë vazhdimisht në PKZMSA që nga viti 2016, por nuk është përfunduar. Përfundimi i një Indeksi "të pjesshëm" ishte paraparë edhe për vitin 2019, i cili gjithashtu nuk është zbatuar.

Rekomandime: Në kontekstin e Kosovës mund të jetë shumë e vështirë të finalizohet indeksi i barazisë gjinore, veçanërisht për shkak të mungesës së të dhënave të ndara gjinore dhe pasi Eurostat, Eurofund dhe Sondazhi Evropian i Kushteve të Punës nuk mbledhin të dhëna për Kosovën. Në PKZMSA 2019-2023 kërkesa u rifrazua me të drejtë "Vendosja e Indeksit të Barabartë Gjinor të pjesshëm". Ne rekomandojmë që të specifikohet më tej saktësisht se cilën pjesë të indeksit të barazisë gjinore do të arrijë Kosova. **Për shembull,** gjatë vitit 2020, fushat e "Fuqisë" dhe "Parasë" mund të ishin përfunduar, duke marrë parasysh që të dhënat për finalizimin e këtyre fushave janë në dispozicion në Kosovë. ABGJ dhe ASK tashmë kanë filluar të punojnë ngushtë me Institutin Evropian për Barazi Gjinore (IEBGj) për krijimin e Indeksit.

Gjithashtu Agjencia e Statistikave të Kosovës duhet të ndryshojë anketën e rregullt të Forcës së Punës (AFP) për të përfshirë disa nga pyetjet e "Anketës Evropiane të Kushteve të Punës". Në këtë mënyrë, fusha e "Parasë" mund të përfshihet në PKZMSA 2021, pas finalizimit të "Fuqisë" dhe "Parasë" në vitin 2020.

Për më tepër, studimi i fundit në mbarë Kosovën mbi dhunën me bazë gjinore është kryer në vitin 2015 dhe të dhënat e tij janë të vjetruara. Aktualisht kjo e bën të pamundur përfshirjen e finalizimit të sektorit të pabarazisë "Dhuna" në PKZMSA 2020. Sidoqoftë, Agjencia për Barazi Gjinore do të finalizojë profilin e ri të Gjinisë së Kosovës në vitin 2020. Kjo do të na mundësojë të përfshijmë fushën e "Dhunës" në PKZMSA 2021. Rezultatet nga Profili i Gjinisë së Kosovës duhet të përfshihen në Indeksin e ardhshëm të pjesshëm të Gjinisë.

Çështje të identifikuara gjatë monitorimi: Raportet për zbatimin e PKZMSA-së nuk analizojnë zbatimin e treguesve të ndarë të gjinisë.

Rekomandime: Ministria e Integritimit Evropian duhet t'i kërkojë dhe analizojë të dhënat e ndara gjinore dhe t'i paraqesë ato në raportet e rregullta të zbatimit të PKZMSA-së.

Çështje të identifikuara gjatë monitorimi: Ministrinë përkatëse i paraqesin treguesit të verbër gjinor si një produkt përfundimtar për MIE, e cili vetëm e konsolidon të gjithë dokumentin. Nuk ka kërkesa ose udhëzime që Ministrinë përkatëse që të përfshijnë treguesit e ndarë të gjinisë në masat e tyre të parashikuara.

Rekomandime: Agjencia për Barazi Gjinore, në bashkëpunim të ngushtë me Ministrinë e Integritimit Evropian duhet të hartojë udhëzime se si ministrinë përkatëse duhet të përfshijnë një perspektivë

gjinore në masat e PKZMSA-së, përpara se t'i dorëzojnë ato në MIE. Këto udhëzime mund të jenë në formën e një liste kontrolli të shkurtër, të thjeshtë dhe me objektiva të caktuara.

Rekomandime: OSHC-të, veçanërisht ato që punojnë për barazinë gjinore duhet të mbështesin institucionet drejt monitorimit të zbatimit të treguesve gjinorë gjatë gjithë vitit. Kjo iniciativë mund të kryesohet nga ABGj-ja dhe të përkrahet nga MIE.

Rekomandime të përgjithshme:

Për Qeverinë e Republikës së Kosovës:

- Ushtroni presion përmes kërkimit të raporteve të rregullta dhe koordinimit të duhur me ministrinë përkatëse për zbatimin e kërkesave lidhur me çështjet gjinore të PKZMSA dhe të Ligjit për Barazi Gjinore në lidhje me mbledhjen e të dhënave të përcaktuara gjinore
- Gjeneroni një sistem të përmirësuar monitorimi dhe zhvilloni një pyetësor për vlerësimin e nivelit të zbatimit të kërkesave të PKZMSA-së në lidhje me çështjet gjinore.
- Sigurohuni që të gjitha ministrinë përkatëse dhe institucionet e tjera përgjegjëse të jenë të vetëdijshme që integrimi gjinor në PKZMSA nuk është vetëm një kërkesë e OShC-ve, por një kërkesë e detyrueshme sipas legjislacionit ekzistues në Kosovë.
- Siguroni një sistem më të mirë të koordinimit ndërmjet ministrive përgjegjëse dhe institucioneve të tjera kur hartoni versionet e ardhshme të PKZMSA-së.
- Mbani përgjegjëse ministrinë përkatëse dhe institucionet e tjera të rëndësishme për zbatimin / dështimin e zbatimit të kërkesave të PKZMSA-së lidhur me çështjet gjinore.

Për Ministrinë e Integritimit Evropian

- Rriteni koordinimin ndërmjet ministrive përkatëse dhe institucioneve të tjera përgjegjëse kur hartoni kërkesat e PKZMSA-së lidhur me çështjet gjinore.
- Siguroni trajnime themelore për zyrtarët e Integritimit Evropian për barazinë gjinore, analizën gjinore dhe integrimin gjinor.
- Siguroni ngritjen e kapaciteteve për oficerët e Integritimit Evropian në hartimin, zbatimin dhe monitorimin e objektivave, aktiviteteve dhe treguesve të ndjeshëm gjinorë.

- Sigurohuni që ekspertët të jashtëm të gjinisë, përfshirë ato të OShC-ve të grave, të konsultohen gjatë përpilimit të PKZMSA-së, ashtu siç u bë për PKZMSA 2017-2021. Kjo ka qenë një praktikë e dëshmuar më e mirë për përmirësimin e ndjeshmërisë gjinore brenda programit.

Për Agjencinë për Barazi Gjinore:

- Ndërsa PKZMSA e ardhshme është duke u hartuar, sigurohuni që planifikimi i akteve nënligjore dhe masave të tjera ligjore brenda tij janë realiste dhe ofrojnë kohë të mjaftueshme për t'u planifikuar, hartuar, konsultuar dhe përfunduar.
- Bëni një plan konkret për hartimin dhe përfundimin e legjislacionit të parashikuar në lidhje me Buxhetimin e Përgjegjshëm Gjinor. Takoni rregullisht zyrtarët e Ministrisë së Financave dhe rriteni ndërgjegjësimin e tyre në lidhje me përgjegjësitë e tyre që rrjedhin nga PKZMSA 2017-2021 dhe 2018-2022 për BPGj.
- Sigurohuni që të merren masa konkrete për finalizimin e Indeksit të Barazisë Gjinore. Nëse mbledhja e të gjitha të dhënave për indeksin është sfiduese, atëherë mblidhni urgjentisht disa të dhëna për të përfunduar tregues të caktuar
- Kërkoni mbështetje të jashtme për rritjen e kapaciteteve të Agjencisë së Statistikave të Kosovës me qëllim të përfundimit të Indeksit të Barazisë Gjinore.

Për Bashkimin Evropian

- Luani një rol aktiv në shtimin e presionit për zbatimin e kërkesave të MSA-së lidhur me çështjet gjinore, të reflektuar në PKZMSA.
- Ushtroni presion mbi institucionet e Kosovës për konsultimin e ekspertëve gjinorë dhe OShC-ve të grave gjatë hartimit të PKZMSA-së dhe monitorimit të zbatimit të saj.
- Sipas kërkesave për BE-së, sipas Planit të Veprimit Gjinor II të BE-së, monitoroni me kujdes nëse perspektiva gjinore është përfshirë në të gjithë hartimin e PKZMSA-së, duke përfshirë si pjesën narrative, ashtu edhe Kornizën Logjike.
- Sigurohuni që objektivat dhe treguesit e GAP II të BE-së janë përfshirë në PKZMSA, nën kapitujt përkatës.

Komisioni i Asamblesë për Integritet Evropian³⁴

- Rregullisht promovoni rëndësinë dhe zbatimin e kërkesave të PKZMSA-së lidhur me çështjet gjinore
- Rregullisht pyesni për statusin e barazisë gjinore / kërkesave të lidhura me çështjet gjinore brenda PKZMSA-së.
- Mbjaj përgjegjëse ministritë përkatëse dhe institucionet e tjera të rëndësishme për zbatimin / dështimin e zbatimit të kërkesave të PKZMSA-së lidhur me çështjet gjinore.

³⁴ Kosova sapo ka dalë nga Zgjedhjet Parlamentare më 6 tetor 2019. Pas votimit të deputetëve të rinj të Kuvendit, aktualisht janë duke u ngritur Komisionet e ndryshme. KIPRED synon të ndajë rekomandimet e tij me Komisionin përkatës që adreson çështjet në lidhje me Integritetin Evropian.

Bibliografia

Kuvendi i Republikës së Kosovës, Ligji 05 / L-020 për Barazinë Gjinore, neni 5.1.3. 2015, në:
<http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf> Instituti Evropian për Barazi Gjinore, Indeksi i Barazisë Gjinore 2017: Matja e barazisë gjinore në Bashkimin Evropian 2005-2017

Banjska dhe Farnsworth, Vendosija e Indeksit të Barazisë Gjinore në Kosovë: dokument diskutimi, 2017, në: <https://womensnetwork.org/wp-content/uploads/2018/10/20170131101550373.pdf>

Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit e Këshillit të Evropës, ndërmjet Bashkimit Evropian dhe Komunitetit Evropian të Energjisë Atomike, nga njëra anë, dhe Kosovës * nga ana tjetër, 2015, në: data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10728-2015-REV-1/en/pdf

Këshilli i Bashkimit Evropian, Direktiva 2010/18 / BE, për pushimin prindëror, 2010, në:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32010L0018>

Divellec dhe Miller për Rrjetin e Grave të Kosovës, "Përparimi i Kosovës në harmonizimin e ligjeve të tij me *Acquis* të Bashkimit Evropian për Barazi Gjinore" 2017, në:
<https://womensnetwork.org/wp-content/uploads/2018/10/20171108105226438.pdf>

Komisioni Evropian, Komunikimi, Komunikimi 2019 mbi Politikën e Zgjerimit të BE-së, faqja 28, 2019, në: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-kosovo-report.pdf>

Komisioni Evropian, Barazia Gjinore dhe Fuqizimi i Grave: Transformimi i jetës së vajzave dhe grave përmes marrëdhënieve të jashtme të BE-së, 2016-2020, 2015, në:
https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/staff-working-document-gender-2016-2020-20150922_en.pdf

Instituti Evropian për Barazi Gjinore, Indeksi i Barazisë Gjinore 2019: Akoma larg vijës së mbarimit, 2019, në: <https://eige.europa.eu/news/gender-equality-index-2019-still-far-finish-line>

Parlamenti Evropian, Direktiva 2006/54 / EC e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, korrik 2006, e lançuar më 10 janar në Gazetën Zyrtare të Bashkimit Evropian, në: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj>

Parlamenti Evropian, Direktiva 92/85 / KEE mbi punëtorët shtatzënë, e lançuar pranë Agjencisë Evropiane për Siguri dhe Shëndet në Punë, në: <https://osha.europa.eu/en/legislation/directives/10>

Qeveria e Republikës së Kosovës, Udhëzimi Administrativ Nr. 03 / 2-16 për Masat Speciale për Regjistrimin e Pasurive të Paluajtshme të Përbashkëta në emër të të dy bashkëshortëve, 2016, në: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=17698>

Qeveria e Republikës së Kosovës, Agjenda e Reformës Evropiane, 2016, në: mei-ks.net/repository/docs/20170929090420_erafinalsq.pdf

Qeveria e Republikës së Kosovës, Programi Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit 2018-2022, Kapitulli për të Drejtat Themelore, Treguesi 3.24.81, në: mei-ks.net/repository/docs/20180731115427_1_pkzmsa_2018-2022_final_miratuar_nga_kuvendi.pdf

Qeveria e Republikës së Kosovës, Programi Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit (PKZMSA), 2017-2021, faqe 9, në: <http://mei-ks.net/repository/docs/pkzmsa20172021ang.pdf>

Rrjeti i Grave të Kosovës, Vendosja e Indeksit të Barazisë Gjinore në Kosovë, 2016, në: <https://womensnetwork.org/wp-content/uploads/2018/10/20170131101550373.pdf>

Ministria e Financave, Qarkorja e Buxhetit 2018/01, Lëshuar në maj 2017, në: <https://mf.rks-gov.net/desk/inc/media/282098CA-066F-4D21-A34A-DA5A626C330B.pdf>

Serbia, edhe pse jo një shtet anëtar i BE-së, u bë shteti i parë jo-anëtar i BE-së që themeloi Indeksin e Gjinisë në vitin 2016. Për më shumë shikoni: <https://eige.europa.eu/news/serbia-first-eu-candidate-country-produce-gender-equality-index?lang=en>

Ky grant mbështetet nga “Programi i Shoqërisë Civile për Shqipërinë dhe Kosovën”, i financuar nga Ministria e Punëve të Jashtme Norvegjeze dhe menaxhohet nga Fondacioni Kosovar i Shoqërisë Civile (KCSF) në partneritet me Partnerët Shqipëri për Ndryshim dhe Zhvillim (PA). Përmbajtja dhe rekomandimet nuk paraqesin pozicionin zyrtar të Ministrisë së Punëve të Jashtme Norvegjeze dhe Fondacionit Kosovar të Shoqërisë Civile (KCSF).

Norwegian Embassy

FONDACIONI KOSOVAR PËR SHOQËRI CIVILE
KOSOVAR CIVIL SOCIETY FOUNDATION